

De Britse *Secret Intelligence Service* en de *Security Service* werden in de tweede wereldoorlog, als in de eerste, gezien en aangeduid als onderdelen van de administratief onder het *War Office* ressorterende *Military Intelligence* (afgekort: *MI*), respectievelijk als *MI-6* en *MI-5*. De hoofden van beide diensten, Sir Stewart Menzies en Sir David Petrie, hadden rechtstreeks toegang tot Churchill als *Prime Minister* en *Minister of Defence*: elk belangrijk gegeven werd onmiddellijk te zijner kennis gebracht. Vooral die *Secret Intelligence Service* had in de jaren '20 en '30 een grote naam gehad. Terecht? Dat is twijfelachtig. 'Essentially it remained', aldus de Britse historicus Hugh Trevor-Roper, die er in '41 in opgenomen werd, 'an amateur organisation with a slender budget, dependant often on voluntary assistance'; zij droeg, zo voegden wij in deel 2 (*Neutraal*) aan die uitspraak toe (nl. in de aanhef van het hoofdstuk waarin wij het Venlo-incident behandelden), 'het karakter van een gesloten coterie die haar officieren in hoofdzaak uit twee zeer beperkte kringen recruteerde: Engelse jongelieden die de exclusieve Londense clubs frequenteerden, en oud-politie-officieren uit Brits-Indië.' 'I doubt', schreef Trevor-Roper, 'if there was one man amongst the professionals of SIS, at that time, who had read *'Mein Kampf'*, or more than one who had read any of the works of Karl Marx.'¹ Inderdaad, bij het Venlo-incident (9 november '39) bleek dat de leiding van de *Secret Intelligence Service* (Menzies was er toen nog niet mee belast) met verregaande naïveteit geopereerd had: twee hoge *Intelligence*-officieren, menend in contact te staan met leiders van de Duitse oppositie, hadden zich naar de Duitse grens bij Venlo laten lokken en waren daar samen met de hen begeleidend Nederlandse officier van GS III door functionarissen van het *Reichssicherheits-hauptamt* overmeesterd; bij de schietpartij werd de Nederlandse officier dodelijk gewond en het gebeuren droeg er toe bij dat *Abwehr* en *Sicherheits-polizei* een nagenoeg volledig overzicht kregen van diegenen die in die tijd in Nederland werkzaam waren ten behoeve van de Britse *Intelligence*. Die *Intelligence* was kennelijk minder kundig dan vrij algemeen aangenomen was.

Wie meende dat zij een gigantisch apparaat vormde, had het eveneens aan het verkeerde eind. *MI-6* had in '40 slechts een bescheiden begroting: minder dan £ 500 000 voor alle operaties – de dienst gaf overigens in dat jaar (en welk een jaar!) niet veel meer dan £ 300 000 uit, anders gezegd: zijn operaties waren nog bescheidener dan voorzien was.

Wij voegen toe dat, de gehele oorlog door, vooral op de lagere niveaus geen sprake geweest is van harmonische samenwerking tussen *MI-5* en

¹ H. R. Trevor-Roper: *The Philby Affair. Espionage, Treason and Secret Services* (1968), p. 72.